

Professionals over hun vak

Ruimte krijgen, nemen én ervaren

De jeugdhulp is veel in het nieuws – helaas vaak ook negatief – en de Tweede Kamer stelt veel vragen. Het ministerie van VWS gaf bureau Prismant opdracht tot het onderzoek Verkenning Arbeidsmarkt Jeugdsector en organiseerde regionale werksessies. Een belangrijke uitkomst: professionals hebben lucht en ruimte nodig. Maar hoe doe je dat? Een gesprek tussen Judith Fase en Jeanine Mulder over vakmanschap en ruimte in tijden van veel verloop, hoge werkdruk en een opeenstapeling van veranderingen.

Voordat Jeanine bij 's Heeren Loo aan de slag ging, werkte ze in Den Haag in de jeugdzorg en pleegzorg, daarna stapte ze over naar de psychiatrie. In Aruba zette ze samen met een psychiater een polikliniek voor kinder- en jeugdpsychiatrie op.

Judith: "Wat heb je van Aruba meegenomen?"

Jeanine: "Vooraf kijken met een andere, bredere blik met respect voor andermans mening en ideeën. En ook: wat is goed genoeg? Als professionals streven we na alles te willen oplossen en behandelen, maar het is belangrijk om de vraag te stellen: Wat is goed genoeg? En te doen wat nodig is."

Specialisme en transformatie

's Heeren Loo is onder andere gespecialiseerd in cliënten met een licht verstandelijke beperking (lvb) in combinatie met psychiatrische problematiek, de groep die voorheen tussen wal en schip viel. Tegenwoordig is er meer aandacht voor lvb en staat de maatschappij er meer bij stil hoe groot die groep eigenlijk is. Al die aandacht maakt dat politie, reclassering en scholen anders moeten leren omgaan met cliënten met een lvb.

Jeanine Mulder studeerde orthopedagogiek en werkt als gedragswetenschapper gz-psycholoog bij 's Heeren Loo. Ze is rayoncoördinator in Amersfoort; als behandelaar verbonden aan een behandelgroep *Beter met Thuis* en geeft onder meer emdr-therapie.

Judith Fase ging na haar opleiding maatschappelijk werk als jeugdbeschermer aan de slag bij Bureau Jeugdzorg, nu Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond. Januari dit jaar startte zij als *ambassadeur jeugd*.

Judith: "Kun je met deze specialiteit als organisatie verder in de transformatie?"

Jeanine: "Het is zoeken tussen 'hoe behoud je je specialisme en deskundigheid?', 'wat kun je bijdragen in de samenwerking met andere instanties?' en 'wat kunnen we nog ontwikkelen aan zorg?'. Niet alleen voor je organisatie, maar ook voor ons beroep. Het is moeilijker te zien wat het verschil is tussen een orthopedagoog-

generalist en een gz-psycholoog, terwijl ze ieder hun eigen specialisme hebben en verschillend kunnen worden ingezet. Juist bij samenwerking is het belangrijk dat iedereen zijn eigen identiteit vindt en kan behouden.”

Judith: “Hoe doe jij dat?”

Jeanine: “Ik werk vooral systeemgericht, dat past binnen de transformatiegedachte. Daarnaast probeer ik het beste en meest werkzame uit de verschillende therapieën te gebruiken en te integreren in de behandeling voor die cliënt.”

Ambassadeur jeugd

Jeanine: “Je bent ambassadeur jeugd?”

Judith: “Klopt! Mijn doel is om de stem van de jeugdzorgprofessional zo goed mogelijk te vertegenwoordigen door een positief kritisch geluid te laten horen. Eerlijk kijken naar waar het beter kan, maar ook laten zien dat, ondanks alle obstakels, er veel goed gaat en dat uitbouwen.”

Jeanine: “Hoe helpt het jou in je dagelijks werk?”

Judith: “Ik was erg gefocust op mijn cliënten. Door het ambassadeurschap leer je hoe het werkt in de gemeente, wat je kan doen in je eigen professioneel handelen. Het helpt mijn blik te verruimen als ik namens jeugdzorgprofessionals deelneem aan een regionale werksessie ‘arbeidsmarkt jeugd’. Het helpt mij als een wethouder tegen mij zegt: ‘Ik doe hard mijn best jullie te ondersteunen, maar daarnaast geef ik ook signalen door aan de VNG.’ Dan denk ik: Fijn, we werken keihard, maar het is niet zo dat niemand het ziet.”

Samenwerking zorgaanbieders

Judith: “Wat is jouw uitdaging bij gemeenten?”

Jeanine: “Hoe ga je samen kwalitatief goede zorg leveren en doen wat nodig is met minder geld? Daarnaast wil je de bestaande zorg blijven verbeteren en ontwikkelen, waarin je van elkaar kunt leren om zo samen verder te groeien. In de regio Eemland-Amersfoort zijn zeven

grote zorgaanbieders die samenwerken in de zorg voor alle kinderen. We kijken hoe we de zorg goed op elkaar kunnen afstemmen met gebruik van elkaars expertise. Hoe het effectiever en dichterbij huis kan met gebruik van het eigen netwerk.”

Judith: “Zo kun je makkelijker schakelen?”

Jeanine: “De lijnen tussen de verschillende instanties zijn veel korter en we kunnen gezamenlijke doelen opstellen voor het verder ontwikkelen van het zorgaanbod en de visie op zorg. Zo richten we ons bijvoorbeeld op het voorkomen van uithuisplaatsing. Daarvoor hebben we een beslisboom gemaakt die gebruikt wordt in de gezamenlijke toegang bij aanmeldingen. Iedere organisatie kijkt daarnaast naar de eigen wachtlijsten om meer ambulante hulp en het eigen netwerk in te zetten. Daarover gaan we het gesprek ook aan met wijkteams en Samen Veilig.”

Budget

Jeanine: “Kunnen jullie een jongere altijd plaatsen?”

Judith: “Vaak wel, maar we hebben te maken met wachtlijsten en financiële tekorten in de jeugdzorg. Dan kan ik niet de hulp aanvragen die nodig is om een kind thuis te plaatsen, omdat het budget overschreden is. Uiteindelijk kom ik er wel uit, maar al dat overleg kost veel energie, tijd en frustratie.”

Judith: “Herken jij dit ook Jeanine?”

Jeanine: “Ik snap dat de gemeente haar budget bewaakt en het is nog relatief nieuw. In de praktijk werken jeugdhulp, lvb en psychiatrie steeds meer samen. Maar procedures, regels en geld vormen nog steeds een obstakel om creatieve en alternatieve oplossingen te vinden voor de hulpvragen die op ons afkomen. Bijvoorbeeld wanneer je extra expertise lvb wil leveren in de vorm van een groepsleider aan een gezinshuis, zodat een kind met lvb daar geplaatst kan worden.”

Werkdruk

Jeanine: “Wat merken jullie van werkdruk?”

Judith: “Ik krijg mijn werk wel af, maar wil meer doen. Een keer bij een jongere langsgaan, zodat als er écht iets aan de hand is, zo'n jongere mij weet te vinden. Die ruimte is er niet meer. Van ouders hoor ik wel eens: ‘We zien je nooit. Hoe kan jij nu beslissen over mijn kind terwijl je haar nooit ziet?’ Dat snap ik, en dan moet ik uitleggen dat ik ook via betrokken hulpverleners informatie krijg. Er zijn collega's die 's avonds doorgaan tot tien uur, dat doe ik niet. Ook stromen collega's naar het onderwijs uit, vertrekken naar het wijkteam of de gemeente. Het salaris is hetzelfde, maar je hebt minder verantwoordelijkheid. De mensen die blijven, zijn vaak de mensen die er al jaren werken.”

Jeanine: “Wat is hun geheim?”

Judith: “Je moet kunnen omgaan met de verantwoordelijkheid van het werk, de weerstand die je tegenkomt, de werkdruk en het feit dat het werk nooit af is. Als een ouder in kan stemmen met de verblijfplaats van het kind, ben je al ver. Van zo'n klein succes moet je ook kunnen genieten.”

Jeanine Mulder (links) en Judith Fase

Meer dan geld alleen

De Tweede Kamer is bezorgd over de jeugdhulp. De minister stelt extra geld beschikbaar: dit jaar 420 miljoen extra, in 2020 en 2021 jaarlijks 300 miljoen extra. Maar komt dat ook terecht in het veld, bij de zorg aan kinderen en gezinnen, bij de jeugdzorgprofessional, of is er meer nodig?

Attje Kuiken (PvdA): "Het is goed dat de minister extra geld heeft toegezegd maar is dat voldoende? Er zijn geen concrete doelstellingen, dus blijft het giswerk. Bovendien kampen gemeenten met grote tekorten. Aangezien het geld niet is geormerkt, bestaat de kans dat dit geld terecht komt in het opvullen van die tekorten." Dat denkt Maarten Hijink (SP) ook: "Het geld wordt overgemaakt aan de gemeenten, het is afwachten wat daar uiteindelijk van terecht komt bij jeugdzorgaanbieders." Lisa Westerveld (GroenLinks) wijst erop dat er nog veel meer moet gebeuren. "Meer plaatsen voor jongeren met complexe hulpvragen die nu soms maandenlang op een wachtlijst staan omdat de gemeente onvoldoende goede zorg heeft ingekocht, of omdat er geen plek is bij gespecialiseerde instellingen."

Goede scholing en arbeidsvoorwaarden zijn essentieel, maar cao-onderhandelingen staan nu (augustus, red.) stil. Van Maarten Hijink hoeft de minister niet aan de cao-tafel. "Hij zou wel afspraken kunnen maken over reële tarieven voor geleverde zorg én kunnen afdwingen dat aanbieders alleen zorg mogen verlenen als ze genoeg investeren in scholing en arbeidsvoorwaarden van hun werknemers."

Ook Attje Kuiken pleit voor meer waardering om de sector aantrekkelijk te houden: "Dat begint met investering in loonsverhoging, werkdrukmaatregelen en trainingen en opleidingen om jeugdzorgprofessionals blijvend te laten groeien." Lisa Westerveld vraagt de minister zijn rol te pakken door in te zetten op inkoopprocedures die draaien om goede zorg en goede randvoorwaarden, niet de concurrentie op lage tarieven. "De minister kan minimale afspraken maken met gemeenten en werkgevers over arbeidsomstandigheden en tarieven. Dan gaat het over werkdruk, scholingsmogelijkheden en eerlijke tarieven."

> Judith: "Hoe zie jij dat?"

Jeanine: "Ik kan lange dagen maken en dan is het werk nog niet af. Af en toe moet je ook kunnen doen waarvoor je nooit tijd hebt, zoals het lezen van vakliteratuur, het verbeteren van werkprocessen of het opzetten van een nieuwe training. De werkgevers kunnen medewerkers ondersteunen door hen meer regie over hun eigen werk te geven en bijvoorbeeld iedereen één uurtje in de week vrije ruimte om naar eigen inzicht in te zetten. De kern is: medewerkers moeten ruimte krijgen, maar moeten die ook nemen én die ruimte ervaren."

Toekomstidealen

Jeanine: "Wat is jouw stip op de horizon?"

Judith: "Een switch naar vroegtijdig signaleren, preventie. Dat we op een laagdrempelige manier kleine problemen op kunnen lossen, los van allerlei stempeltjes. Ik hoop dat we er sneller bij zijn en uithuisplaatsingen voorkomen."

Jeanine: "Wat heb je daarvoor nodig?"

Judith: "Wat ik vooral doe als ambassadeur is aangeven wat er goed gaat, maar ook wat nog nodig is. We kunnen meer met preventie bereiken, maar daar moet je eerst in investeren."

Jeanine: "Je kunt niet tegelijkertijd transformeren en bezuinigen. Transformeren is een investering en kost aandacht, tijd en geld. In onze regio zijn al goede stappen gezet richting voorkomen van uithuisplaatsing. Bij *Beter met Thuis* zijn de dagen en nachten dat de kinderen op de groep verblijven flexibel en afhankelijk van de doelen en de fase van de behandeling. Gemiddeld zijn ze drie dagen en nachten in de week op de groep en de overige tijd thuis. De behandeling is zowel gericht op het kind als het gezin en vindt zowel op de groep als thuis plaats, waarbij de ouders en het gezin/netwerk een grote rol in de behandeling en op de groep hebben."

Leergang ambassadeurs jeugd

Jeanine: "Hoe gaat het verder met het ambassadeurstraject?"

Judith: "In oktober hebben we een gesprek met minister Hugo de Jonge en in november gaan we in discussie met bestuurders en het werkveld. Na de leergang blijven wij ons als ambassadeurs profileren, onder andere door mee te denken in jeugdvragestukken en onze ervaringen te delen via LinkedIn. Met alles wat we doen, laten we de stem van de jeugdzorgprofessional horen. Eind 2019 start een nieuwe leergang."

Judith: "Doen gedragswetenschappers ook mee aan de volgende leergang?"

Jeanine: "Ik vind het mooi dat dit project gaat over de breedte van ons vak zonder dat je aan een specifieke opdracht vastzit, in tegenstelling tot de meeste werk- en vakgroepen die vaak meer de diepte in gaan. Ik vind dat je je rol als ambassadeur fantastisch hebt opgepakt. 's Heeren Loo juicht het zeker toe als er ook gedragswetenschappers vertegenwoordigd zijn. Ik ga onderzoeken of ik iemand kan voordragen voor het ambassadeursproject."

tekst & foto: John Smeets

-
- Kamerbrief en rapport Verkenning Arbeidsmarkt Jeugd, Prismant: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/30/verkenning-arbeidsmarkt-jeugdsector>
  - Verslag Arbeidsmarkt Jeugdzorg: <https://www.nvo.nl/berichten/verslag-arbeidsmarkt-jeugdzorg.aspx>
  - Leergang Ambassadeurs Jeugd: <https://www.nvo.nl/berichten/samenstaan-voor-je-vak-word-jij-ambassadeur-in-het-jeugddomein-.aspx>